

GEOWANDELING

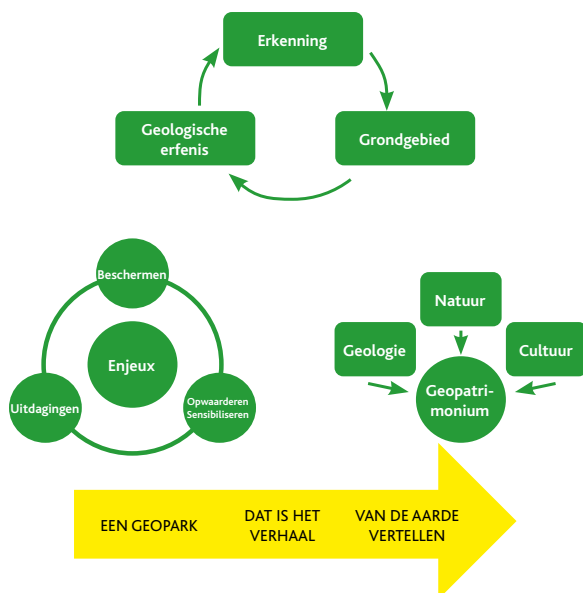
NASSOGNE

EEN GEOPARK ?

WAT IS EEN UNESCO GLOBAL GEOPARK ?

EEN KEURMERK DAT DE UNESCO TOEKENT

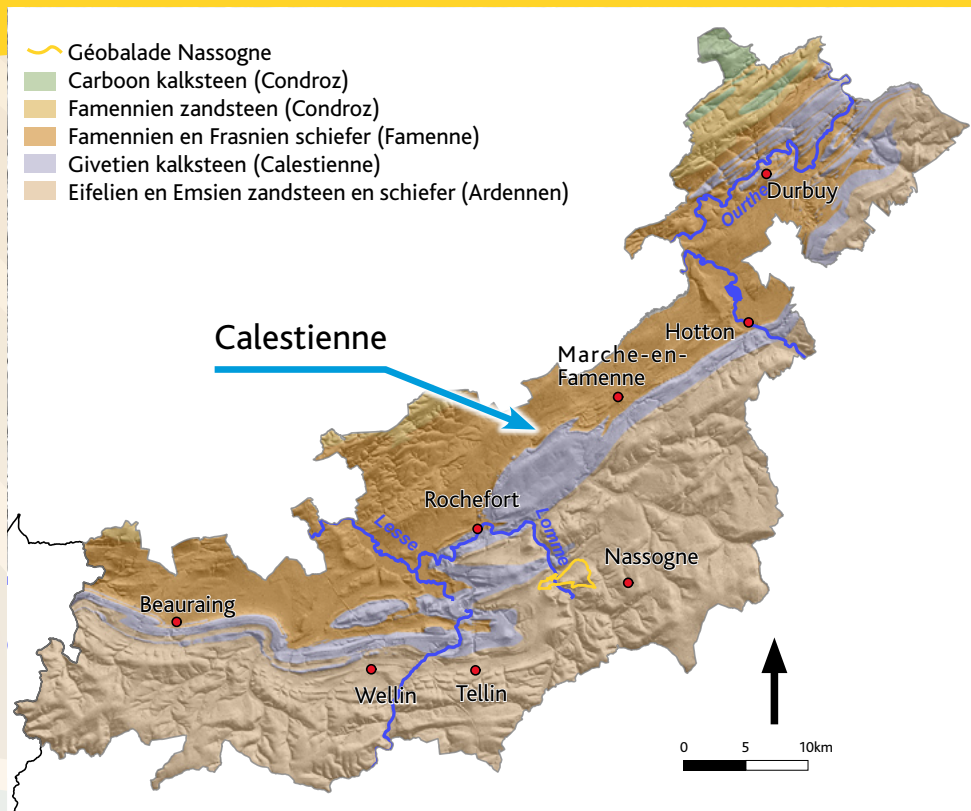
UNESCO Global Geopark is een keurmerk dat de UNESCO wereldwijd uitreikt aan een regio waar de opmerkelijke landschappen en sites volgens een globaal concept voor bescherming, educatie en duurzame ontwikkeling worden beheerd. Eind 2019 waren er wereldwijd 147 UNESCO-geoparken in 41 landen.

HET UNESCO GLOBAL GEOPARK FAMENNE-ARDENNE

Het Geopark bestaat uit de gemeenten Beauraing, Wellin, Tellin, Rochefort, Nassogne, Marche-en-Famenne, Hotton en Durbuy, die allemaal gekenmerkt worden door hun ligging op de 'Calestienne', de kalkzoom op de overgang tussen de Famenne en de Ardennen. Dit komt neer op een oppervlakte van 910 km², voor 67.250 inwoners. De kalkgesteenten van de Calestienne en de bijhorende grotten (karstnetwerken), die verband houden met de geologische structuur, zijn de twee geologische troeven van het Geopark.

Calestienne

De landschappen in het Geopark weerspiegelen vaak de aard van de ondergrond. Onder deze landschappen valt vooral een bepaalde strook op. Het gaat om de 'Calestienne', de leidraad van het Geopark. Deze strook bestaat vooral uit Givetien kalksteen en strekt zich uit van Chimay in het westen tot Remouchamps in het oosten. Ze wordt in het zuiden begrensd door het Ardens massief en in het noorden door de depressie van de Famenne. Het woord Calestienne komt misschien van het Duits 'Kalkstein',

Vereenvoudigde geologische kaart van het UNESCO Global Geopark Famenne-Ardenne, in bovendruk op het reliëf (Lidarbeeld), met duidelijke weergave van de link tussen de geologie en de geomorfologie. Zandsteen is sterker dan kalksteen, dat zelf dan weer een hogere weerstand heeft dan schiefer, wat leidt tot het reliëf dat op de kaart te zien is: ten zuiden de Ardense hoogtes die uitlopen in een smalle vrije depressie in het Eifelien schiefer, de kalkzoom van de Calestienne in reliëf (blauw) en in het noorden het schist in een depressie (bruin). (Gegevensbronnen: 'Waalse Overheidsdienst': <http://geoportail.wallonie.be>).

kalksteen, of van een voorvoegsel dat kan slaan op kalk of op warmte (op kalksteen groeien meer thermofiele (die van warmte houden) planten dan op schist) - en het Waalse woord voor heuvel 'tienne'.

Geologische geschiedenis

1. De geologische geschiedenis van het Geopark begint met de afzetting van afbraakproducten (sedimentatie), tijdens het Devoon (419 tot 359 Ma), in horizontale lagen op de zeebodems.

2. Deze sedimenten stapelen zich

Systeem	Series	Etage	Leeftijd Ma
Devoon	Boven	Famennien	359
		Frasnien	372
	Midden	Givetien	383
		Eifelien	388
			393
	Onder	Emsien	408
		Praguïen	411
		Lochkovien	419

In de geologie, wordt de chronologie vaak weergegeven door een geologische tijdschaal. De afbeelding toont de tijdschaal van het Devoon (een onderdeel van het Paleozoïcum). De verschillende etages dragen de namen van de plaatsen waar ze het eerst beschreven werden. Ons Geopark ligt in het hart van locaties die belangrijk zijn voor de geologie van het Onder- en Midden-Devoon.

op en worden door een langzaam proces omgezet in harde gesteenten. Het resultaat is dat de belangrijkste gesteenten in de bodem van het Geopark sedimentair zijn: schiefer, zandsteen, kalksteen.

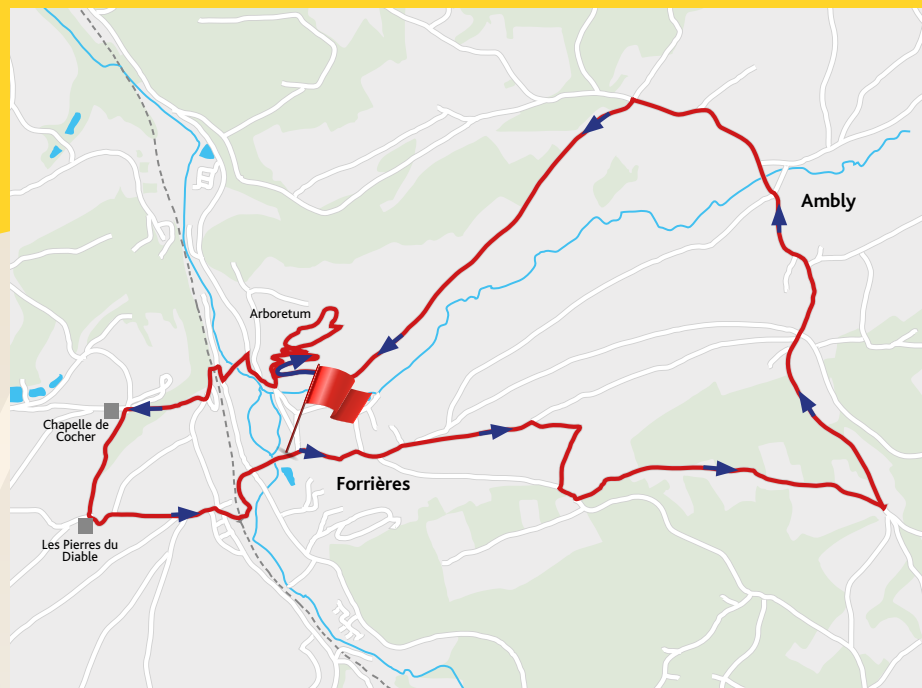
3. Vervolgens zullen deze gesteenten ingrijpende veranderingen ondergaan, 320 miljoen jaar geleden, bij de vorming van een oud gebergte (Variscische plooïing), waar het Geopark een overblijfsel van is. Daaruit volgden tal van plooïen en breuken die vandaag nog goed te zien zijn in het landschap, zoals de anticlinale van Durbuy.

4. Deze bergketen werd al snel afgesleten tot een enorm vlak oppervlak, schiervlakte genoemd. Dit oppervlak is vandaag nog de subhorizontale horizonlijn die overal in Hoog-België te zien is. Tijdens het eind van het secundair tijdperk (Mesozoïcum) en in het begin van het tertiair tijdperk (Cenozoïcum) zal een warm en vochtig klimaat de kalkgesteenten ingrijpend aantasten en 'fantomen' vormen, die de voorlopers zijn van de grotten. In het tweede deel van het Cenozoïcum wordt de Ardense sokkel opgetild, zakt het hydrografisch net naar beneden en worden grotten gevormd.

DE RICHTLIJNEN VOOR DE WANDELAAR :

- ▶ Respecteer de natuurlijke ruimtes, het geologisch patrimonium, de fauna en flora en pluk niets.
- ▶ Volg de verkeersregels, die dezelfde zijn op de landelijke wegen als op de rest van het wegennet, en leef ook de verbodsbepalingen en verkeersbeperkingen na.
- ▶ Gebruik het voetpad als het er is, of wandel anders aan de linkerkant, om het verkeer tegemoet te zien komen.
- ▶ Zorg ervoor om altijd goed zichtbaar te zijn voor de chauffeurs (draag lichte kleding).
- ▶ Kies vooral voor lange kleding, om u te beschermen tegen teken.
- ▶ Blijf op de paden en wegen en volg de vaste of occasionele bewegwijzering.
- ▶ Neem privé-eigendom zorgvuldig in acht, want de toegang is onderworpen aan het voorafgaand akkoord van de betrokken eigenaar.
- ▶ Komt u een andere gebruiker tegen, blijf altijd en overal hoffelijk en neem het initiatief om te groeten.
- ▶ Blijf discreet, denk eraan dat geluid en zeker lawaai storend is.
- ▶ Maak de dieren op de weiden niet bang.
- ▶ Hou uw hond aan de leiband en onder controle.
- ▶ Gooi nooit afval weg.
- ▶ Vuur maken is streng verboden.
- ▶ Neem tijdens het jachtseizoen (september tot januari) inlichtingen alvorens op stap te gaan. De lijst van de jachtgebieden en -openingstijden per gemeente is beschikbaar bij de toeristische diensten van de streek.
- ▶ Neem voldoende water mee.
- ▶ Trek gepaste schoenen aan.
- ▶ Bekijk vooraf de weersvoorspellingen.

Vertrek : Parking van het sportcomplex van Forrières,
rue des Alliés, 35 - 6953 Forrières

GPS (WGS84): Breedtegraad: N 50.1338°

Lengtegraad: O 5.2792°

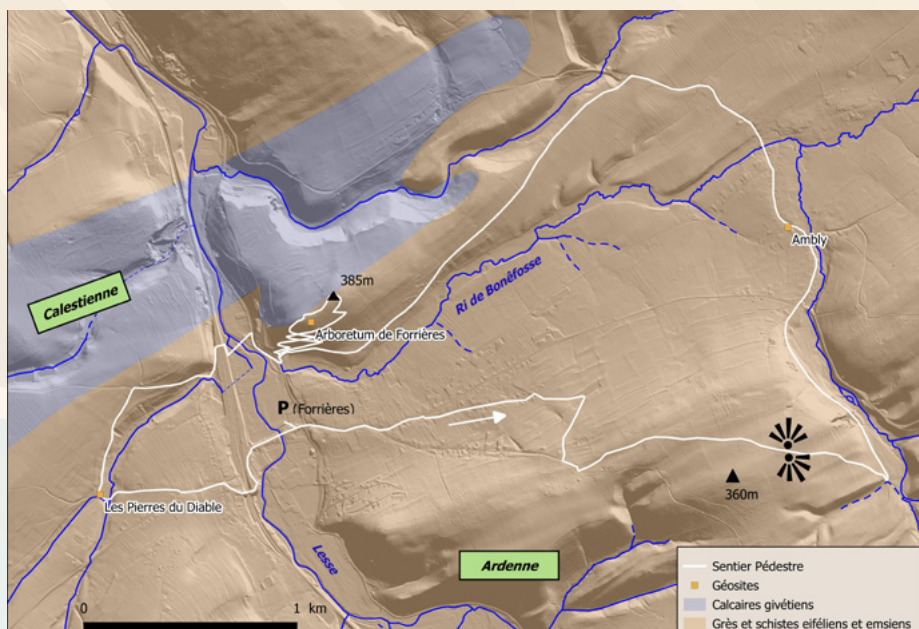
Afstand / Duur : 12,6 km – 3u40

Hoogteverschil : 335 m

Moeilijkheidsgraad: gemiddeld

Deze landelijke wandeling voert u langs de mooiste landschappen van de Calestienne en boomrijke wouden, heuse poorten naar de Ardennen. Een tocht die u na een lichte klim naar het schilderachtige dorpje Ambly brengt. Het is een plek die volop geschiedenis ademt, met een typische en uitzonderlijke architectuur. U ontmoet ook Haglund, de boself. Hij loodst u mee naar de meanders van het arboretum van Forrières. Rond uw wandeling af met de ontdekking van de megalieten van de Duivelsstenen. Een magische locatie die geschiedenis mengt met archeologie en plaatselijke legende ...

Représentation du parcours du sentier pédestre (trait blanc) sur une image mettant en évidence le relief et obtenue par procédé LIDAR (Service public de Wallonie » <http://geoportail.wallonie.be>). Les calcaires de la Calestienne sont repris en bleu et les roches détritiques de l'Ardenne en brun. Les points oranges renseignent les géosites du Géoparc mondial UNESCO Famenne-Ardenne.

Verlaat de parking en begin uw wandeling in de rue des Alliés links van u. Volg deze 650 m en ga dan rechtsaf de rue de l'Aunée in. Na 550 m komt u aan een Y-kruising, sla dan rechtsaf, nog steeds

op de rue de l'Aunée. Loop nog eens 1100 meter op deze weg, tot aan de kruising met de rue de la Chavée en sla dan linksaf. Ga 100 m verder het weggetje links op. Dit bewandelt u 1,5 km lang.

Deze kleine weg brengt u geleidelijk naar het hoogste punt van de tocht (op 355 m hoog) en biedt een vrij uitzicht, in het bijzonder oostwaarts (het dorp Nassogne en de Ardennen) en noordwaarts (de Calestienne). Uw wandeling door deze regio is een snoer van panorama's en andere uit-

zichten op het sterk glooiend reliëf, dat zo kenmerkend is voor de overgangslandschappen tussen de Calestienne en de Ardennen.

Op het volgend kruispunt bevindt zich een kleine kruisweg. Sla hier links de rue de Biermonfoy in.

Goed om te weten :

de gesteenten van het geopark

Gesteenten zijn een assemblage van mineralen en kunnen in drie grote families opgedeeld worden: magmagesteenten, sedimentaire gesteenten en metamorfe gesteenten. In het geopark komen enkel sedimentaire gesteenten voor. Ze komen van de opeenstapeling van afzettingen of sedimenten en soms ook van de neerslag van oplossingen op de zeebodem (of zeldzamer meren en rivieren). Ze komen het vaakst voor in lagen of bedden boven elkaar, strata genoemd. De afvalgesteenten zijn de meest voorkomende sedimentaire gesteenten en bestaan voor minstens 50% uit puin. Ze worden geklasseerd naar de grootte van het merendeel van het puin en kunnen los (zoals bij de afzetting) of vast zijn.

Grootte van de korrels	Los gesteente	Vast gesteente
Meer dan 2 mm	Kiezel, grind	Conglomeraat
Van 2 mm tot 63 µm	Zand	Zandsteen
Van 63 µm tot 4 µm	Silt	Siltiet
Minder dan 4 µm	Klei	Kleistein, peliet, schiest, leistein

Kalksteen is het ander type sedimentair gesteente. Het gaat om samenhangend gesteente dat vooral bestaat uit calciumcarbonaat CaCO_3 (calciet), maar waarin naargelang het geval dolomiet ($\text{CaMg}(\text{CO}_3)_2$), klei, kwarts (SiO_2), enz. kan zitten. Dit gesteente is ondoordringbaar, maar is oplosbaar in water en zit in de meeste grotten ter wereld (naar verluidt is kalksteen zeer karstvormend).

Na 350 m kan u aan weerskanten van de bestaande weg de oude zandsteengroeven zien. Dit zelfde gesteente vormt het substratum van het hoogste punt (355 m) waar u 1.100 meter eerder langs kwam.

Volg deze gedurende 1 km, tot u aan de rue de Nassogne komt. Steek deze baan over en ga verder rechtdoor, langs de rue Principale, tot aan het dorp Ambly.

Ambly is een klein pittoresk dorp

met 400 inwoners. Het is een deelgemeente van Nassogne, pal in het hart van ons Geopark Famenne-Ardenne. Op uw wandeling door de steegjes van het dorp Ambly, kunt u een aantal opmerkelijke gebouwen bewonderen. In het dorp komt u langs tal van stenen hoeves uit begin de XIXe eeuw, waarvan de meeste gerenoveerd en gerestaureerd werden. Nog een kenmerk van de architectuur is de aanwezigheid van prachtige vakwerkhuisen.

Tip : Wil u het dorp Ambly en zijn omgeving anders en ongewoon verkennen? Aan het eind van het dorp is er een fokkerij van Haflingerpaarden. U kan niet alleen de fokkerij bezoeken, maar de heer en mevrouw Lepage bieden u, na reservatie, ook een tocht met een paardenspan door het platteland en de bossen aan (T.: 0032-84/21.42.20).

Ambly is historisch een plek van conflicten. De hertog van Luxemburg en de prins-bisschop van Luik betwistten elkaar lange tijd de grond van het dorp. Dit bleef echter een 'leengoed' van het graafschap Rochefort, in de provincie Namen, tot in 1976, het jaar waarin de gemeenten fuseerden.

Bij aankomst in het dorp, blijft u de rue Principale volgen. Na 350 m slaat u rechts de rue de la Prée in en steekt u het bruggetje over. Bewonder hier even de oude hoeves en ga dan rechtsomkeer weer de rue Principale rechts op. Links vindt u na 50 m de neoclassicistische kerk van de heilige Johannes de Doper (Saint-Jean-Baptiste) die tussen 1854 en 1855 uit kalkstenen gebouwd werd. Deze kerk herbergt tal van kleine schatten: een retabelaltaar met een trommeltabernakel, een doek met de afbeelding van de 'Onthoofding van Johannes de Doper' uit de tweede helft

van de XVIIIe eeuw, een blauwstenen theoteek van omstreeks 1600, en ook grafstenen uit de XVIIIe eeuw.

Achter deze kerk ligt op het nummer 2 de oude pastorie. Deze werd in de tweede helft van de XIXe eeuw tot woning verbouwd en afgesloten met een muurtje. Hier verbleef koning Albert II meer dan eens. Loop terug tot aan de kerk van Johannes de Doper. Nummer 30 is een klein huis van rode baksteen. Hier klonken vroeger gul gelach en gebabbel, want dit was de kruidenierszaak, tegelijk café, van het dorp, Chez Flore, waar de mensen na de mis kwamen kaarten. Bekijk tot slot ook even de langwerpige hoeve uit 1842 op nummer 25. De gezellen-bouwers verbleven in dit huis tijdens de hele bouw van de kerk. Maar Ambly staat ook voor vakmanschap! Op het nummer 41 aan de Rue Principale produceert brouwerij 'Brasserie Saint-Monon' een aantal ambachtelijke bieren (zie Tip).

Tip : « La Saint-Monon »

Een bier van een van de jongste Waalse brouwers. Toen hij in 1996 begon, was Pierre Jacob waarschijnlijk de jongste brouwer van Wallonië, maar sindsdien bouwde hij al heel wat ervaring op. Als jongste van een landbouwersgezin zette hij de stap van brouwen als hobby naar een volwaardige brouwerij. De beperkte middelen van in het begin maakten plaats voor een moderne brouwerij op ambachtelijk formaat, die langzaam maar zeker bekendheid verwierf. Drie bieren met een uitgesproken persoonlijkheid dragen de naam Saint-Monon: een amberkleurig (6,5 % alc.), een bruin (7,5 % alc.) en een honingbier (8 % alc.) Ze vielen al meer dan eens in de prijzen op internationale brouwerswedstrijden. De jaarlijkse productie van dit familiebedrijf bedraagt 600 hl. Aankopen bij de brouwerij kan dagelijks van 9 tot 12 uur en van 13.30 tot 18 uur (behalve op zondag).

Gegevens: Brasserie Saint-Monon

De heer Pierre Jacob

Rue Principale 41 - 6953 AMBLY (Nassogne) - BELGIUM

Tel./Fax: 0032 (0)84 21 46 32

E-mail: info@saintmonon.be

Na 300 m gaat u links van het monument de rue du Chaffour in. Aan het eind van de straat ziet u links een mooi blauwstenen huis. Een kleine anekdote: tijdens de Tweede Wereldoorlog vorderde het Duits leger deze woning en de woning aan de overkant op om er zijn hoofdkwartier te vestigen.

Op de kruising met de rue de Harsin gaat u rechtdoor op de rue du Chaffour.

U zal gemerkt hebben dat hier een beek loopt. Ambly wordt doorkruist door beken die het dorp omlijsten. De Ri de Warlet ontspringt in de buurtschap Inzès Fochales, loopt naar

de beek La Pépinette, in het dorp, om de Ri de Bonêfosse te vormen.

Na 700 m slaat u links de Ancienne route de Marche in, aan de locatie 'La Sitette'. Volg deze gedurende 2,2 km tot aan de

voet van het arboretum van Forrières. Na 2,2 km gaat u, aan de voet van het beeld van de Maagd Maria, de heuvel rechts op, tot aan het Arboretum. Laat u nu leiden door Haglund, de boself

U staat nu op de hoogtes van het dorp Forrières, op 260 meter, aan de buurtschap 'Coray'. Voor u strekt zich op een oppervlakte van 6 hectare, een belangwekkend arboretum uit. U komt er langs acacia's, essen, beuken, wielwilgen, eiken, zoete kersen, berken en andere esdoorns. Maar dit arboretum is ook het toevluchtsoord voor uitzonderlijke fauna. Het is niet uitzonderlijk om er hazen, eekhoorns of, als u geluk hebt, reeën te zien opduiken. Van aan dit arboretum vertrekt een bewegwijzerde route van 2,1 km, met onderweg een aantal interactieve en ludieke spelen: tastspel, land art en observatiespelen.

Tip :

Wat is een arboretum?

Een park dat gewijd is aan de experimentele teelt van bomen en heesters, die tot verschillende, meestal exotische soorten behoren, om hun gedrag te bestuderen. Een arboretum vormt een repertorium van bomen en heesters, waarin elk 'individu' een etiket krijgt met zijn gangbare en zijn wetenschappelijke naam en ook de vermelding van zijn continent van herkomst. Het heeft tegelijk een wetenschappelijk, educatief en esthetisch doel. De soorten worden ingedeeld per familie, per ecologische biotoop of per geografische herkomst

Daal de heuvel af tot aan de rue de Jemelle. Sla deze rechts in en ga na 200 m

links, de rue du Basteau in. Daarna gaat u rechts, nog altijd op de rue du Basteau.

Loop door de tunnel onder de spoorweg en volg verder de rue d'Ec-court. Aan de oude stenen hoeve slaat u rechts het verharde pad op.

Aan het eind van dit pad slaat u achter de kapel (Chapelle de Cocher) links de rue de Rochefort in. Loop verder op deze weg gedurende 550 m. Rechts van u vindt u uw laatste geosite, aan de voet van een kruisweg.

U bent nu aangekomen bij de buurtschap 'Inzomet' (op de top), een langgerekt uitsteeksel tussen twee beekjes, waar de megalietensite van de 'Cuvelée du Diable' (Sluitsteen van de Duivel) of de 'Pierres du Diable'

(Duivelsstenen) te vinden is. In de XIXe eeuw bestond dit geheel uit achttien rechtstaande zandsteenblokken. In die tijd van de groeve moest een deel echter dienen voor de verharding van een weg en helaas bleven nog maar zes stenen over. Door een gebrek aan modern archeologisch onderzoek, blijft dit geheel dat uit het derde of het tweede millennium voor onze tijdrekening zou dateren, even raadselachtig en roepen zijn primitief uitzicht en zijn functie nog tal van vragen op. Zijn symbolische betekenis ging waarschijnlijk generaties lang mee, zodanig zelfs dat de clerus gedwongen werd om het te kerstenen met de aanleg van een kruisweg. Deze reactie ging

gepaard met legendarische vertellingen rond de duivel, om de lokale bevolking angst aan te jagen of om aan te zetten tot de vernieling van de site. Zo vertelt een legende dat de duivel hier zijn stenen zou verloren hebben en dat de grootste steen een schat zou verbergen, die zou toekomen aan wie

de steen kon optillen...

Ga nu weer de rue de Rochefort in en sla na 400 m linksaf. Volg deze verder. Steek de spoorwegbrug over en volg dan verder de rue de France, tot aan het centrum van Forrières, waar u weer aan uw auto komt.

Sources :

Toussaint M., 2003. Sépultures collectives monumentales et menhirs de Wallonie et des régions voisines. In : TOUSSAINT M. (dir.), Le champ mégalithique de Wéris. Fouilles de 1979 à 2001. Volume 1. Contexte archéologique et géologique, Namur (Études et Documents, Archéologie, 9), p. 52-105

Bureaux d'informations touristique

Maison du Tourisme Famenne-Ardenne

Royal Syndicat d'Initiative de Marche-en-Famenne
Place de l'Etang, 15 - 6900 Marche-en-Famenne (B)

T. : +32(0)84/34.53.27

info@famenneardenne.be

www.famenneardenne.be

Ouvert du lundi au vendredi de 8h30 à 17h30

Les week-ends & jours fériés de 9h30 à 17h00

Fermé les 01/01, 01/11 et 25/12

Office Communal du Tourisme de l'Entité de Nassogne

Rue de Lahaut - 6950 Nassogne (B)

T. : +32(0)84/22.15.58

Tourisme.nassogne@skynet.be

Ouvert du mardi au vendredi de 10h00 à 12h00 et de 13h à 16h, le samedi de 9h00 à 12h00 et de 13h00 à 16h00.

Fermé le dimanche et le lundi.

En juillet et août, ouvert tous les jours de 10h00 à 12h00 et de 13h00 à 16h00.

Geopark Famenne-Ardenne, asbl

Place Théo Lannoy, 2 - 5580 Han-sur-Lesse (B)

T. : +32(0)84/36.79.30

geopark@geoparkfamenneardenne.be

www.geoparkfamenneardenne.be

